

Prvi pravopis, ki nastaja na očeh javnosti

Pravopis 8.0 *Dokončan bo predvidoma v letu dni – Za tiste, ki bi radi kaj dodali, še ni prepozno*

Pravopis 8.0, prvi, ki nastaja na očeh javnosti, je skoraj pripravljen, so večeraj naznanili člani pravopisne komisije pri SAZU in ZRC SAZU. Za tiste, ki bi radi kaj dodali, še ni prepozno: do sredine decembra poteka peta javna razprava, februarja še za zamudnike, je spomnila Helena Dobrovoljc z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. V novem pravopisu, ki naj bi izšel v približno letu dni, bo marsikaj novega, na primer *Novo Mesto*, in tudi nekaj starega, recimo *božič*.

SIMONA BANDUR

Poimenovanje *Pravopis 8.0* skriva v sebi tudi nekaj zgodovine: prvi pravopis, delo Frana Levca, je izšel leta 1899, od njega še šest izdaj (zadnja leta 2001), zato so najnovejšega poimenovali 8.0. »Pravopis, ki ga danes uporabljamo, ima jedro v pravilih, ki so nastala v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Ta so doživela ponatise, a niso bila nikoli temeljito posodobljena, zato so se skozi leta pojavila neskladja med slovnico, slovarjem in pravopisom, tremi temeljnimi priročniki, ki naj bi se dopolnjevali,« je poudarila Helena Dobrovoljc.

Zrcalo jezikovnih zadreg

Pri pripravi novega pravopisa so bistveno spremenili pristop: k razmisleku so spodbudili raziskovalce, a tudi laične in strokovne uporabnike, torej ljudi, ki se vsak dan ukvarjajo z jezikom in odgovorov na svoje zadrege ne najdejo v priročnikih. Zato so na inštitutu za slovenski jezik odprli spletno jezikovno svetovalnico, v kateri bo konec tega leta objavljenih že 4000 odgovorov. »Svetovalnica je zrcalo jezikovnih zadreg in zemljevid, ki je pokazal, kje nove generacije uporabnikov potrebujejo jasnost, poenostavljene in sodobne rešitve.«

Leta 2019 je javna razprava stekla tudi na spletišču *Pravopis 8.0*. »Danes, šest let pozneje, lahko s ponosom povemo, da smo dokončali vsa poglavja, tudi tista, ki smo si jih zastavili šele med delom in za katera se je pokazalo, da so nujna, to je celoten slovnici oris in obsežna pravila za prevzemanje iz tujih jezikov,« je dejala vodja oddelka za pravopis in skupine za pripravo novega pravopisa.

Pravilom za prevzemanje iz 33 tujih jezikov so dodali enajst novih, med njimi so ukrajinščina, beloruščina, arabščina, ki se v slovenskih besedilih pogosto pojavlja kar v angleški obliki, furlanščina, indonezijsščina, latvijščina, malteščina ... In navsezadnje angleščina, ki jo redno

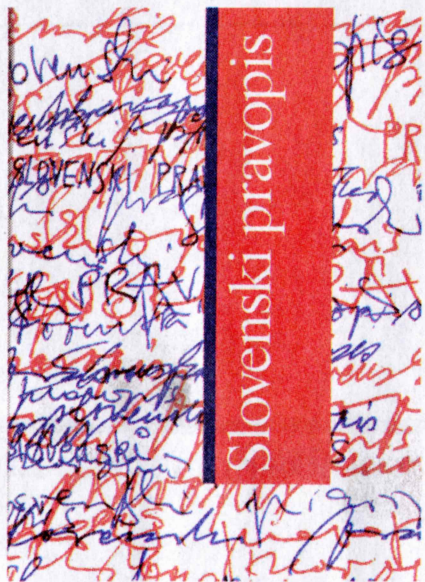
Snovalci novega slovenskega pravopisa nočejo ničesar narekovati, ampak bi radi, da bi pravopis izšel iz potreb, ki jih imajo govorci slovenskega jezika doma in po svetu.

KOZMA AHAČIČ

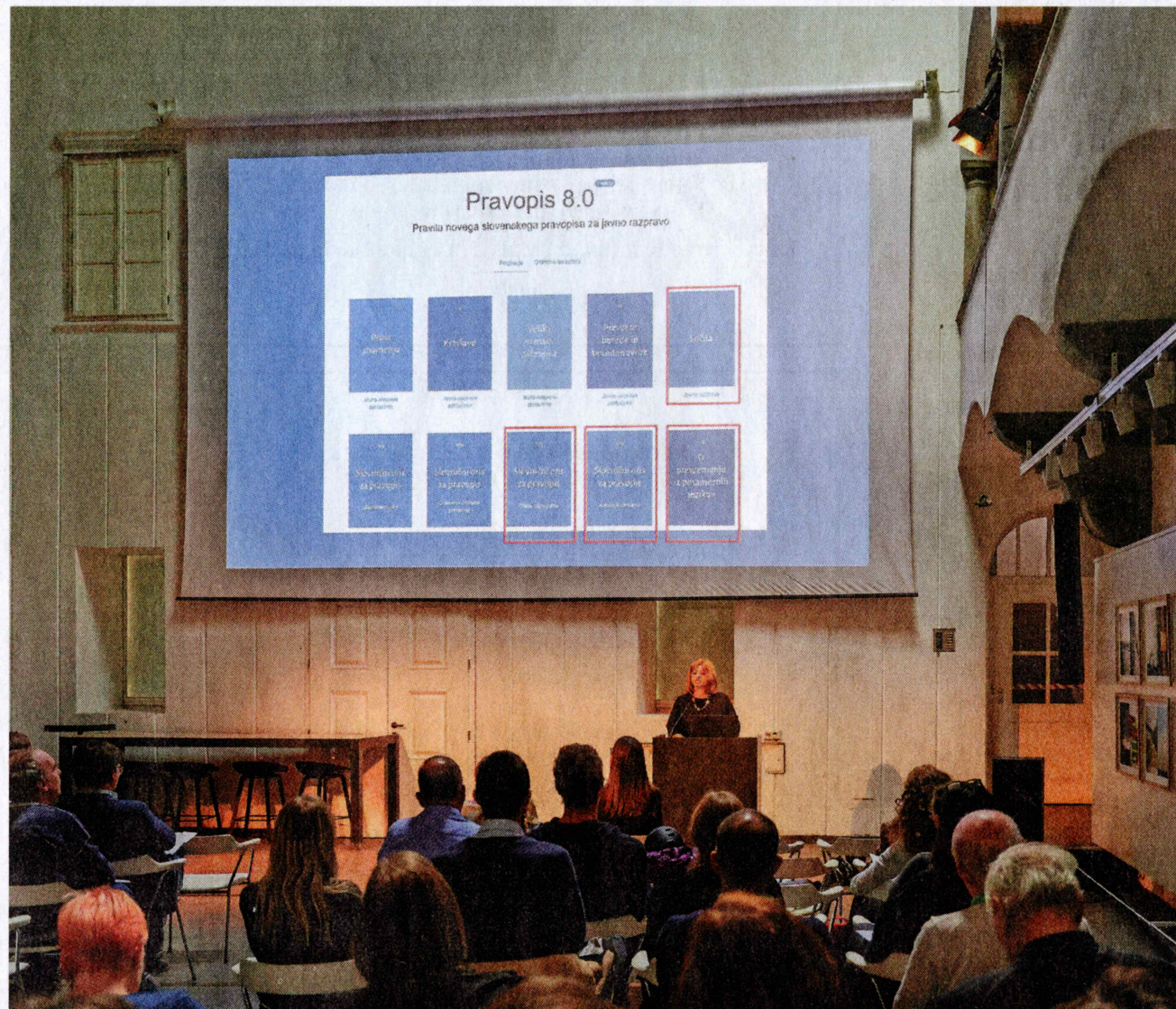
uporablja mlajša generacija govorcev. Pri snovanju teh pravil je sodelovalo skoraj 40 strokovnjakov, zato lahko govorimo o najširši medjezikovno zasnovani prenovi v zgodovini slovenskega pravopisa.

Kje Slovence jezik žuli?

Kdo je sodeloval v javni razpravi in kje Slovence najbolj jezik žulil? Kot je odgovorila Helena Dobrovoljc, so dobili veliko odzivov anonimnih uporabnikov, sicer pa se pogosto oglasijo lektorji, zlasti iz časopisnih hiš in javne radiotelevizije. »To so predvsem ljudje, ki v strokovnem okolju ne najdejo odgovorov, zato so za zdaj sprejeli rešitve, ki morda niso najbolj usklajene z našimi pravili.« Veliko težav so imeli mediji zlasti na začetku ruske agresije na Ukrajino prav pri zapisovanju ukrajinskih lastnih in krajevnih imen, pri katerih je bilo dotlej uveljavljeno po-

Pravopis, ki ga uporabljamo danes, ima jedro v pravilih, ki so nastala v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

»Lahko rečemo, da je to prvi slovenski pravopis, ki je nastajal sproti, odprto, pred očmi javnosti,« je dejala Helena Dobrovoljc.

vzemanje po ruščini, z novim pravopisom pa bo veljalo prečkovanje iz ukrajinske cirilice.

Vprašanje, ki je poželo veliko zanimanja, je bila tudi velika in mala začetnica v krajevnih imenih, kot so Novo mesto, Opatje selo, Nova Gorica, Kranjska Gora ... Kot je pojasnila Helena Dobrovoljc, so predlagali, da se vsa pišejo na enak način, torej Zidani Most, Gornji Grad, Opatje Selo, Novo Mesto ... »Vendar smo dobili v javni razpravi pripombe. V končno redakcijo bomo zato gotovo pritegnili tudi kolege iz komisije za standardizacijo zemljepisnih imen, ker se nam zdi pomembno, da smo pri teh vprašanjih poenoteni z geografi.«

Iz javne razprave je mogoče sklepati, da Slovence jezik zanima, predvsem poznavalce pa skrbi, da bo kar vse dovoljeno in da bo preveč dvojnic: »Zdi se, da je jezik kot neka točka, ki ohranja red,« ugotavlja Helena Dobrovoljc. Njim bo v uteho, da zlasti v slovnici delu pravila ne bodo spremenjena. Po starem ostaja tudi pravilo, okoli katerega se je vrtelo največ pozivov iz splošne javnosti: da bi z veliko začetnico pisali božič. »Za zdaj smo se odločili, da se tradicionalno, že več kot sto let, božič piše z malo – kot vsi prazniki, kot dnevi v tednu in kot meseci.« Še vedno pa lahko kdo, je dodala, v zasebni korespondenci in na voščilnicah, ki jih

pošilja, ta praznik zapiše z veliko začetnico, podobno kot lahko izražamo spoštovanje z zaimki. »V šolah pa ne bi učili teh izjem.«

Dilem, pri katerih snovalci novega pravopisa še niso dokončno postavili pike, je še kar nekaj, približno sto, je povedal Kozma Ahačič, predstojnik inštituta za slovenski jezik. »V takšnih primerih bomo v sklepnih fazi tehtno presodili tako strokovne argumente kot potrebe rabe ter našli rešitve, ki bo dolgoročno vzdržna in sprejemljiva za čim širši krog govorcev,« je dejal. Pri tem, kot je sklenil, ne bo prevladal tisti, ki bo najglasneje vpil, ampak tisti, ki bo vpil najbolj argumentirano.